

Ģimeņu tradīciju un ģenētisko faktoru ietekme uz bērnu un jauniešu atkarības veidošanos.

Atkarības izraisa gan **sociālie**, gan **psiholoģiskie**, gan **bioloģiskie** faktori. Vienota šo faktoru mijiedarbība ir **sevišķi bīstama**.

Visas atkarības slimības ir **sociāli bīstamās slimības**, tāpēc visās valstīs pastāv nopietni sociāli ierobežojumi, kas mazina atkarības vielu pieejamību: **likumdošana, robežkontrole, policija, tiesas**, atsevišķu vielu - alkohola un nikotīna **pārdošanas** laika, vietu un vecuma ierobežojumi.

Ir ļoti svarīgi lai jebkurā sabiedrībā būtu **sociāls noliegums** atkarības vielu lietošanā. Tieši sociālā nolieguma veidošanā īpaša nozīme ir **ģimenei**: ģimeniskām tradīcijām attiecībās ar atkarības vielām. Tieši bērnus un jauniešus ļoti iespaido vecāku piemērs un attieksme. Tas īpaši attiecas uz alkoholisko dzērienu lietošanu un smēķēšanu. Narkotisko atkarību iestāšanos vairāk veicina bērnu un jauniešu draugi, kā arī dzīves vietas vide. No atkarības vielu lietošanas bērni un jaunieši ne vienmēr ir pasargāti mācību iestādēs un dažādās izklaides vietās.

Narkotisko atkarību veidošanās procesu īpaši paātrina bioloģiskā struktūra, to molekulu tuvība ar smadzeņu mediatoriem un spēju ātri ierosināt neironu receptorus. Tāpēc visas narkotiskās vielas pie mums saskaņā ar likumu ir nelegālas un aizliegtas. Izņēmums ir alkohols un nikotīns. Bet ģimene var veidot pret tām savu likumdošanu un īpaši viena iemesla dēļ – **ģenētiskā**. Zinātne jau sen ir pierādījusi, ka īpaši alkoholisma atkarības veidošanos visvairāk ietekmē **ģenētiskie faktori** (ASV pētnieks Šakits).

Tēvi un mātes bieži savu nelaimi nodod saviem bērniem, ko paši ir saņēmuši no saviem vecākiem. Es savā ārsta praksē esmu ārstējis veselas dzimtas – vectēvus, tēvus un dēlus. Savā darbā „Latvieši” Garlībs Merķelis ir ļoti spilgti aprakstījis šo mūsu **nacionālo īpatnību**.

Iedzimtajam alkoholismam ir savas īpatnības:

- tas sākas agrā jaunībā;
- alkohola lietotājiem jau pašā lietošanas sākumā nav kvantitatīvās kontroles (mēra sajūtas) par izdzertiem alkohola daudzumiem;
- ātri attīstās abstinences sindroms;
- ir izmainītās reibuma formas;
- alkoholisma norise vienmēr ir ļaundabīga;
- ātri iestājas personības izmaiņas.

Visbiežāk raksturīga krustveida pārmantojamība – meitām alkoholisms iedzimst no tēviem, dēliem no mātēm. To var iegūt arī no vectēviem un vecmātēm. Tieši tāpēc šajās ģimenēs pret alkoholu jāpastāv „sausajam likumam”. Bieži novēro arī bērnu un jauniešu „protesta reakciju”, ja bērns ikdienā redz, kā alkohola lietošanas dēļ mokās viņa vecāki, viņam var izstrādāties riebums pret alkoholu un līdz ar to viņi visu mūžu var palikt atturībnieki.

Sabiedrībā atpazīstamo personu loma alkohola atkarības veidošanā arī ir ļoti būtiska. Šajās pārtikušajās ģimenēs bieži vien bērnu klātbūtnē tiek rīkoti dažādi pasākumi un pieņemšanas, kurās tiek lietots alkohols. Šādā veidā bērniem arī tiek radīts pozitīvs priekšstats par alkohola lietošanu, kaut arī vecāki paši alkoholu lieto mērenos daudzumos.

Ir pazīstama arī tās saucamās „zelta jaunatnes” problēma, kur ģimenēs bērniem izpriecām tiek doti lieli materiālie līdzekļi, kas tiek izmantoti ne tikai alkohola iegādei, bet arī narkotikām un azartspēlēm.

Paldies par uzmanību!